

בא תשפ"ו: הרב הלוי

2045. המעורר ישנים והמקיץ נרדמים: 'שינה' היא שינה בינונית, לעומת זאת, 'תרדמה' היא שינה עמוקה. הנרדם שינה עמוקה, לא די בזה עד שיקצוהו לגמרי (הגדה של פסח עם פירוש הגר"א). א. מבחינה גשמית הי"ת מעורר הישנים ומקיץ נרדמים. ב. מבחינה רוחנית יש מצב שאדם 'ישן' ויש מצב שהוא 'נרדם' שכל כך שקוע בענייני העוה"ז, עד קשה לו להתעורר בעבודת ה' (יעלו אבר - עיוני תפילה, עמ' רעו).

2058. חיים בפול גז בניטרל: ר' חיים מוולאז'ין היה מתבטא ואומר שאדם לא חי בשביל עצמו, אלא עבור הזולת. החסד הגדול ביותר שאפשר לעשות עם הזולת הוא, לסייע בידו שלא ישרוף עולמו בידיו. שלא יעביר את ימי חייו: ב"פול גז בניטרל". חיים עקרים שאינם מובילים לשום מקום. לפקוק עניו של הזולת זהו חסד עצום. אם אנו מצווים על אבידת שורו וחמורו, וודאי שאנו מצווים לדאוג לאבדת נשמתו (מפיק מרגליות במדבר א, במדבר).

2057. גודל חיוב תפילה במניין: מצווה מדברי חכמים להתפלל במניין, ומשום כך נאמר שמי שנמצא במרחק מהלך שיעור מיל [כק"מ] ממקום שיש בו מניין חייב ללכת להתפלל שם במניין (משנ"ב ז, נב; אג). ומי שנמצא בדרכים צריך ללכת לפניו שיעור של ארבעה מילים [כארבעה ק"מ], יש אומרים שמודדים בזמן ולא במרחק, ולכן מי שרגיל לנסוע ברכב, יש לו לנסוע לפניו שיעור של שמונה עשרה דקות [שיעור מיל] (תפילה כהלכתה ח, יב). יש דעות שתפילה בציבור היא מעלה והידור אך אינה חובה, שכן כתב השו"ע 'ישתדל' (הובאו בפס"ת ז, הע' 85). אם כתוצאה מתפילה במניין יפסיד ממון [הפסד קרן ולא מניעת ריווח] לכו"ע רשאי להתפלל ביחידות (משנ"ב ז, כט). לפענ"ד, ברור שהמצווה גדולה מאד, אבל לא ברמה של 'חיוב', הלשון המדויקת יותר בשו"ע 'ישתדל' ולא יקל ראשו. באדם שבדרך כלל נוסע ברכב לבית הכנסת המדד הוא בזמן, ואם הוא הולך ברגל המדד הוא במרחק (הרב הלוי).

2060. הפסיד תפילה מחמת אונס ממון: הלכה היא, שאם אדם הפסיד תפילה בשוגג ולא התפלל, צריך להשלים תפילה זו בתפילה הבאה (שו"ע או"ח קח, ז). דנו בראשונים (תורה"ד ה), במי שהפסיד תפילה מחמת פקידים שערכו אותו אודות חוב שיש לו ועל ידי שהאריכו עמו בויכוחים הפסיד זמן תפילת המנחה, האם נחשב כמזיד? ולמסקנה החשיבו אדם זה כאנוס, שכן בכמה מקומות נראה שמזונות ופרנסה הרי הם אונס, וכן נפסק בשלחן ערוך (או"ח קח, ח), יש אומרים שדווקא שיכול לבוא לידי הפסד קרן ולא מניעת ריווח אך אינו לכתחילה (בא"ח ש"ר משפטים, טו). ויש אומרים כל הפסד אפ"ל מניעת ריווח וטוב שיעשה תנאי נדבה קודם לכן (הליכות עולם א, עמ' קעח).

2063. אמירת 'גאל ישראל' בלחש: נאמר בגמרא שכל הסומך גאולה [גאל ישראל] לתפילה [שמונה עשרה] אינו נזק כל היום כולו וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח קיא, א). משום כך, יש אומרים שלא יענה אמן משום הפסק (שו"ע או"ח קיא, א), אך יש אומרים שעונים 'אמן' ואין בזה משום הפסק (רמ"א קיא, א). למעשה, התפשט המנהג גם אצל אשכנזים שלא לענות 'אמן' לא ביום חול ולא בשבת (פס"ת סו, י). כתבו אחרונים, למנהג האשכנזים כדי לצאת י"ח הכל: עדיף לסיים את הברכה יחד עם הש"ץ או שיתחילו 'ה' שפת' מעט קודם הש"ץ (משנ"ב סו, לה). יש אומרים שלא יאמר הש"ץ בלחש 'גאל ישראל': א. הש"ץ צריך לקרוא בקול רם כדי להוציא את מי שאינו בקי (תשובות והנהגות א, קה). ובדיעבד אומר את תחילתה וסופה של כל ברכה (כתבי ר' י"א הענקין, עמ' קכד). ב. אין זה כבוד הברכה (קובץ מבית לוי [לשבט הלוי] ה, עמ' כד). ג. אין לזה מקור (פס"ת סו, י). מנגד יש מצדדים במנהג לסיים את הברכה בלחש ויש שנוהגים לומר בלחש אפילו מ'צור ישראל' (א"א סו). לפענ"ד, הטוב ביותר לומר את כל הברכה בקול רם, והיחיד יסיים יחד עם הש"ץ או שיקדים לומר ה' שפתי תפתח (הרב הלוי).

2026. נתינה בשבת סוכר על תותים ושאר פירות: הלכה היא, שאין עושים בשבת הרבה מי מלח כדי לתת על ירקות, משום שדומה לעיבוד האוכל. ואם נתן למים שני שליש מלח אסור לעשות אפילו מעט (שו"ע או"ח שכא, ב). דנו האחרונים, האם דין הסוכר כדן המלח, ודעת רבים שהסוכר אינו כמלח, שאין כח הסוכר כח המלח בשום דבר, ועוד שאין דרכם של אנשים פרטיים לכבוש בסוכר, ואין לגזור גזירות חדשות מליבנו בלא ראייה, ולכן מותר לתת הרבה סוכר על פירות ולאוכלם אחר זמן, והרוצה להחמיר יפזר עליהם סוכר ויאכלם מיד (הליכות עולם ד, עמ' סח).

2024. טלטול בשבת עציץ עם פרחי נוי: אפילו עציץ שאינו נקוב, יש ליזהר מליטול את העציץ מעל גבי קרקע, ולהניחו באוויר [משום איסור 'זורע'], בין שהוא של עץ ובין שהוא של חרס (שו"ע או"ח שלו, ח). לאור ריבוי השיטות, שלא מצינו להם הכרעה ברורה, נכון שלא לטלטל עציץ כלל, מכל סוג שהוא, לא רק משום איסור 'זורע', אלא גם כדי לא להיכנס למחלוקת הפוסקים, אם יש בעציץ זה משום איסור מוקצה (פס"ת שלו, טז).

2029. הנחת צבע בחבילה לגנב: אדם שתמיד גונבים ממנו את החבילות, ורוצה להניח שם צבע המתפוצץ, כדי ללמד את הגנב לקח, מעיקר הדין מותר, שאין איסור לאדם להניח בחבילתו מה שליבו חפץ (משום הלעיטהו לרשע וימות; ב"ק סט, א), אבל מידת חסידות להימנע מלהזיקו לפניו משורת הדין (מידת הצנועים שם). מותר לגרום נזק למי שמזיקו, כדי להציל ממנו כפי ההכרח (קונטרס לא תגנובו ה, א).

2030. הנחת פתיון לבדיקת נאמנות: הרוצה לקבל לעבודה משרת, ורוצה לבדוקו אם הוא נאמן, על ידי שיכין לו פתיון כסף באחד החדרים, לראות אם הוא גונב ממנו, נראה שאסור לעשות כן, שמכשילו בלא תגנובו, וגם הפקרת המעות לא מצילה, משום שהגנב מתכוון לעבור עבירה בגניבה (תורה לשמה תז; קונטרס לא תגנובו ה, ה).

1954. כגודל הקדושה כך הסכנה מטומאה: כשמסתכלים במראה לצורך איפור, הטוב הוא להסתכל במראה המגדילה את הפנים, כדי שהמראה תראה את הכתמים הקטנים ואת הנקודות הקטנות המכערות את הפנים וכך נוכל לסלק אותם. כך גם אנו, כיון שזכינו לדרגה גבוהה של קדושה, בזכות התורה, הטומאה יכולה להימשך אלינו יותר בין להיטמא ובין לטמא. בכח התורה אפשר להתקדש ולהיטהר, ומאידך גיסא צריך להיזהר לא ליפול ברשת של הדברים השליליים (סעוד"ש עם פ"ש, פורים).

פרשת בא: הכל מאתו יתברך!

הרמב"ן (שמות יג,טז) בסוף הפרשה מבאר את אחד מיסודות האמונה החשובים - שהכול מאתו יתברך. וכך הוא כותב: "ומן הניסים הגדולים

המפורסמים - אדם מודה בניסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה", כלומר הניסים הגלויים מעוררים אותנו להתבונן ולהבין שכל מה שקורה

בעולם הוא נס אחד גדול: "שאינן לאדם חלק בתורת משה רבנו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם...

הכול בגזרת עליון...". המסר ברור: הכול מאתו יתברך!

הצדיק רבי יעקב רביקוב מבני ברק, שעבד למחייתו כסנדלר, נפצע פעם בתאונת דרכים בתל אביב ואושפז בבית חולים. כשיצא מבית החולים, הוא

זומן לבית המשפט כדי לתת עדות על התאונה. אחרי שאלות הזיהוי שאל אותו השופט: "האם ידוע לך שפלוגי גרם לתאונה?" נזעק רבי יעקב:

"חס וחלילה! מה פתאום!" שאל השופט: "אם כך, מי גרם לתאונה?" אמר רבי יעקב: "הקב"ה!" כעס השופט, נתן מכה בפטישו על השולחן, ואמר:

"ביזיון בית המשפט!" שאל השופט שוב: "מי גרם את התאונה?" ושוב ענה רבי יעקב "הקב"ה!" איים השופט על רבי יעקב שאם הוא יחזור על

האמירה הזאת - הוא יקנוס אותו. רק אחרי שרבי יעקב הצליח לשכנע את השופט שהכול מאתו יתברך - השופט הבין שמדובר בתום לב ופטר

אותו. ואכן, בתחילת פרשת וארא אומר הקב"ה: "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, ואזכור את בריתי" - גם

השעבוד וגם הגאולה, הכול מאתו יתברך!

